

is de, om zoo te zeggen, natuurlijke houding, de Gode welgevallige houding van zondige menschen.

Opm. Ruslands goddeloozen wachten tenminste op ons. Wij niet op hen.

En dat... dat de booze daar tandknersend wacht om de arme schapen van Christus ook buitenslands te verscheuren, dat is dan een houding, die deze arme Lazarus bij God vóór heeft boven de rijke man, die de kerk is. Want daaraan manifesteert zich onze diepste menselijke ellende.

Ten slotte zijn we allen Lazarus. We zullen dat zien als we slechts broeder Lazarus zien in alle proletariërs en goddeloozen. Wij zullen dan zien dat wij elkander noodig hebben, wij zullen Christus vinden in elkander, de eene Lazarus zal dat in den anderen vinden.

Dat wij d'at toch mochten leeren zien.

Opm.: Dit is 't slot van deze geniale Barthiaansche omkeering van wat de Heere Jezus heeft gesproken toen Hij de gelijkenis van den rijken man en den armen Lazarus sprak tot de geldgierige Farizeën!

Dat is het slot van een „wij"-preek, die niet maar onschuldig is.

Dat zulk een preek nog Gereformeerd kan heeten en dat er nog menschen zijn, die zich door den klank laten verblinden... dat komt mede, doordat de onschuldig bedoelde „wij"-prediking onze ooren heeft gestreeld en ons slaperig heeft gemaakt, zoodat het rechte onderscheidingsvermogen tusschen wat God zegt in Zijn Woord en wat er van een tekst zoodat te zeggen valt in het vrome... is verloren gegaan. Valsche profetie maakt daar gebruik van.

Menig eenvoudig Christen die bij het Woord leeft, zal dit lezende zeggen: wie luistert er nog naar zulke preeken als deze.

Maar men bedriegt zich niet. Geregeld wordt er in de pers blijdschap over uitgesproken, dat Barth Gereformeerd theoloog is en dat hij grooten opgang maakt in Schotland en Hongarije enz.

De Heere erbarme Zich over ons. En over onze arme kinderen, die door „Lazarus" bedreigd worden.

Biggckerke.

A. JANSE.

¹⁾ Over dien medemensch zegt de Schrift ook veel goeds. Maar hij is niet „Lazarus" en niet de „broeder" van Johannes' Brieven.

Ina Boudier-Bakker en haar werk.

I.

Kort voor ons blad in zijn zomer-editie verscheen, ontving ik uit onzen lezerskring eenige brieven, die nadere gegevens verzochten omtrent de persoon en den arbeid van de Schrijfster Mevrouw Ina Boudier-Bakker, zulks in verband met de leetuur van haar laatstverschenen roman „De Klop op de Deur".

POPULAIR-WETEN - SCHAPPELIJKE SCHEITSEN

De hulpkerk in modernen stijl. ¹⁾

In den laatsten tijd worden er zeer vele nieuwe kerkgebouwen en schoollokalen gesticht.

Overal zien we nieuwe gebouwen voor de uitoefening van den Geref. eeredienst verrijzen en worden modern ingerichte scholencomplexen geopend en in gebruik genomen.

En al deze nieuwe bouwwerken spreken in hun architectuur tot U van den tijd waarin we leven, van een nieuwe gedachte in de toegepaste bouwkunst, van een groote verandering, waardoor a.h.w. ook de architectuur werd gegrepen.

Ze toonen U een wijziging in vorm en uiting, in verdeling der gevelvlakken en indeeling van het begane grondplan en helaas gelijkt het ook wel eens iets op een wijziging in doel en bestemming.

Onze nieuwe scholen zijn wel eens luxe scholen en doen meermalen denken aan bouwkunstige scheppingen bij het ontwerpen waarvan nu eens niet op een duizend gulden behoefde te worden gezien.

Enkele onzer kerken gelijken wel eens architectonische kunstgewrochten, kerkpaleizen, waarvan alle soberheid en strakheid vreemd is, waarin men tevergeefs een rustige strakke kerkidee zal trachten te vinden, gebouwen die met hun gedurde kleurencombinaties en hypermoderne decoratieve uitingen doen denken aan een gebouw voor vermakelijkheden en zoodoende hun doel voorbijgaan.

Aanstands deed deze correspondentie mij het plan opvatten, deze even interessante als voor den in literatuur belangstellenden Reformatielezer belangrijke stof in een artikelenreeks nader te behandelen. Het leek mij echter gewenscht ten einde door vrij langdurige onderbreking het verband niet te doen te loor gaan, daarmede te wachten, tot ons blad weer in den gewonen omvang zou verschijnen.

Nu dat met dit nummer het geval is, begin ik dus een artikelenreeks over „Ina Boudier-Bakker en haar werk". Daarbij is het de bedoeling, uit een bespreking van de persoon en de ontwikkeling van deze Schrijfster het karakter en de betekenis van haar werk nader te belichten, alsook de voor ons altijd belangrijke vraag naar de mogelijkheid van waardeering te bezien. Vanzelf komt daarmee aan de orde, wat de brieven schrijvers met hun vraag hebben bedoeld.

Zal men over het werk van eenige(n) Auteur zich een oordeel vormen, dan is het noodig, allereerst nadere kennismaking te zoeken met diens levens- en schrijversontwikkeling, zoodat die blijkt uit biografische gegevens. Ik begin dus ook ten aanzien van het onderhavige onderwerp bij dit noodzakelijk begin.

Ina Bakker werd in 1875 te Amsterdam geboren. Ze bezocht na de lagere school de meisjes H. B. S., volgde een jaar college, met het oog op taalstudie, maar liet daarna die studieplannen varen en werd onderwijzeres aan een armenschool. In 1902 trouwde ze met den heer Boudier, postdirecteur, woonde op verschillende plaatsen, o.a. Aerdenhout, Vianen en woont nu, sinds verscheidene jaren, in een oud heerenhuis aan de Nieuwe Gracht te Utrecht.

Dit zijn de sobere feiten, die over het leven der Schrijfster zijn mede te deelen. Maar, gezien in het schaduwbeeld dat ze tegen den achtergrond van beschouwing afteekenen, zijn ze stuk voor stuk belangrijk en voor de kennis omtrent de Schrijfster en haar werk van veel gewicht.

Uit de feiten betreffende de intellectuele vorming b.v. krijgen we niet den indruk, dat school en schoolleven groote bekoring hebben gehad voor het kind. En wat ze ons meedeelt in haar bijdrage tot het mooie boek „Onze Mei" ¹⁾ bevestigt dat: „Er groeide" zegt ze daar „een afkeerige angst in me, van 'toogenblik af, dat ik de lucht van de school in mijn neus kreeg...; ik had bepaald een afschuw van de school, die ik met groote tusschenpoozen bezocht, maar waar ik altijd weer heen gestuurd werd om te probeeren of het nu lukte, en altijd weer ziek werd: ik denk, louter van diepen afkeer". — En, al week ook bij het ouder worden die echt kinderlijke weerzin, ook op de H. B. S. was ze nooit in haar element: „Ik werkte", zoo vertelde ze aan Annelen, de bekende interviewster van „het Handelsblad", „ik werkte als iedere andere leerlinge: ik studeerde, zonder dat de school mij veel gaf. Er waren geen invloeden van buiten, die mij ontroerden, die mij bewogen, mijn fantasie prikkelden."

Een kind voor en van de school was ze niet! Wat haar trok was juist dat, wat de school het kind niet biedt: het alleen-zijn. „Ik vond", vertelde ze aan Annelen, „als klein meisje het alleen-zijn het allerbeste, dat bestond. De stilte om mij heen was mij liever, dan al de dingen, waarvan andere kinderen van mijn jaren hielden". En in die stilte was zij bezig, bezig met het uitspinnen van lange verhalen, waarvan zij de personen en toestanden

Na nauwkeurige bestudeering der in de laatste jaren gestichte kerkgebouwen in vergelijking met den kerkbouw van 25 of meer jaren terug wil het ons voorkomen, dat de hierboven bedoelde typen van kerkgebouwen gevaar loopen niet aan de gestelde eischen te voldoen of te zullen blijven voldoen. Vele goede gebouwen zijn in de laatste jaren gebouwd, veel goede architectuur valt er zeer zeker ook op dit terrein te bewonderen, maar ten aanzien van een al te moderne kerkarchitectuur schijnt het ons toch, dat hierin meer, ja voor alles moeten uitkomen doel en bestemming, dat ook deze architectuur moet toonen een soberheid en strakheid, welke toch immers het stempel is van den Gereformeerden eeredienst.

In tegenstelling b.v. met den Roomschen eeredienst, waarbij in schemerlicht de beeldengroepen en wierookgeuren evenals vele zinnebeeldige handelingen een devote stemming teweeg moeten brengen is in de Gereformeerde kerk het woord van den predikant en de plaats der prediking het centrale punt van den eeredienst.

Daarom dan ook een frissche, stemmig-sobere en toch ook bovenal een solide en verheven kerkstructuur en architectuur. Aan de eene zijde vooral geen verwaarloozing der vormen en anderzijds ook geen gezochte vreemd aandoende en brutaal gedurfd opgezette architectuur.

Ook het verwaarlozen van de uit- en inwendige vormen van het kerkgebouw is niet goed te keuren.

Iets wat in den laatsten tijd wel niet zooveel meer voorkomt dan meerdere jaren terug toen het nog meermalen gebeurde dat aan hoofdvorm en indeeling weinig aandacht geschonken werd.

Verwaarloozing der uit- en inwendige architec-

zelf bedacht. ²⁾ Dat zij, heel jong nog, groot en diep leed gezien en meegedeeld had in het ouderlijk huis ³⁾, werkte stellig deze teruggetrokkenheid in de hand.

Aanstands herkennen we hier, in deze mededeelingen, de eerste kiemen van de latere Schrijfster Ina Boudier-Bakker. De typeerende trek van haar werk is de beelding van anderer zieleleven, het zich verplaatsen in en het weergeven van wat er omgaat in de ziel van de menschen over wie ze schrijft. In haar breede oeuvre in betrekkelijk heel weinig gebeuren, weinig verhaal. Het actieve is altijd alleen maar kader in haar boeken, omlijsting van het zielegebeuren der personen en het is ook immer tot het noodigste beperkt. En dien trek vinden we hier al in kiem.

In de tweede plaats is er het feit, dat ze onderwijzeres werd aan een armenschool; — ook weer belangrijk voor de kennis omtrent de Schrijfster en haar werk.

Want stellig is in de jaren van deze functie gegroeid dat fijne inzicht in het zieleleven van het kind en die bewogenheid met kinderleed, die straks in bundels als „Kinderen" of „Bloesem" zoo verrassend zich zouden openbaren. Men kan er zeker van zijn, dat, zoodat Annelen het zegt, ze veel uit die kinderzieltjes heeft kunnen puren, dat in later jaren tot uiting gekomen is. Om den invloed te kennen, dien de arbeid van onderwijzeres op de volksschool heeft op haar, die dat werk met toewijding en belangstelling doet, behoeven we slechts te lezen de schetsen van wijlen Mevr. Cohen-de Vries (verzameld in haar bekende bundels „Kinderen uit mijn klas", en „Uit de school geklapt"). Als zulk een onderwijzeres een schrijfster is, dat wil zeggen, als in haar leeft de drang tot schrijven, tot vertellen wat ze ziet en ondervindt, zal die kleine, maar interessante wereld haar rijke stof opleveren en zal als vanzelf warmte en liefde gaan tintelen in haar werk. In Ina Bakker leefde die drang, en in haar ziel was er ook die groote, echt vrouwelijke genegenheid voor het kind — geen wonder, dat ze straks schrijven ging over kinderen, telkens weer, en dat die schetsen ook zonder uitzondering rijk werden van beeldende kracht en gedragen door een liefdevol begripen.

Eindelijk is er haar huwelijk met den heer Boudier, dat haar bracht op verschillende plaatsen en in een onafhankelijke positie temidden van allerlei menschen. Ze heeft daardoor het leven leeren kennen van menschen-in-een-stil-stadje, gebonden aan de veelsoortige kleinstedische verhoudingen en beperkt in hun levensdrang. En juist omdat ze in het bijzonder oog had voor den dieperen grond der dingen, voor wat achter de uiterlijkheid van veler leven schijnt en worstelt, ging ze de werkelijkheid van die stille levens verstaan, ging ze beseffen de leegte en de armoede, die zooveel herten verdonkert. Welnu, als ze dan straks schrijven gaat, treden zulke menschen als vanzelf haar boeken binnen en krijgen we figuren als die uit „De Straat", „Moeders", „Ongeweten dingen" e.d. De domineesvrouw uit „Moeders" en de burgemeestersgade uit „De Straat" zijn dan ook niet alleen fantasiescheppingen, maar, zij het dan met fantasie omkleede, werkelijkheidsbeeldingen.

Men versta deze conclusie niet verkeerd. Ik zeg niet, dat Ina Boudier-Bakker met deze figuren bepaalde, bij name te noemen menschen heeft afgebeeld, dat zij de indiscretie heeft begaan, menschen die ze gekend heeft, in haar boeken te laten optreden, onder een anderen naam en misschien met wat

tuur zien we tegenwoordig nog al eens, wanneer door den kerkeraad wordt besloten over te gaan tot het bouwen van een hulpkerk.

Meermalen doet een hulpkerk denken aan een schuur waarin zoo hier en daar wat raam- en deuropeningen zijn uitgespaard of ook wel aan een of ander publiek verkooplokaal of veiligingsgebouw. Een tijdelijk gebouw, meermalen gezet met de bedoeling om na verloop van enkele jaren plaats te maken voor een permanent gebouw, doet in werkelijkheid misschien tientallen van jaren als zoodanig dienst en blijft dan nog heel vaak in gebruik als verenigingslokaal of gebouw voor christelijke doeleinden. Zulk een gebouw is dan dus, hoewel als tijdelijk bedoeld, eigenlijk een permanent gebouw geworden, iets wat de praktijk heeft geleerd en dus moet de ontwerper ook zooveel mogelijk (met inachtneming van de beschikbare bouwsom) rekening houden met de eischen aan een dergelijk gebouw te stellen en van hem een deugdelijke verzorging gevraagd en van het ontwerp en de uitvoering van het ontwerp beide.

De kosten zullen als regel niet hooger zijn, daar een weloverwogen ontwerp en doelmatige bestudeering der constructies niet alleen niet duurder behoeven te zijn, maar heel vaak voordeliger uitvallen dan een willekeurig in elkaar gezette lokaliteit zonder eenige pretentie.

Bovenstaande gedachtengang was ons uitgangspunt bij het ontwerpen van de tweede Geref. kerk (hulpkerk) te Rijnsburg.

Bij dit in aanbouw zijnde kerkgebouw is getracht het karakter van een tijdelijk gebouw niet te verliezen terwijl in constructievorm en materiaalkeuze een voldoende waarborg is gelegen voor een langdurig gebruik.

wijziging sommige uitgesproken bedrijf st Schrijfster behoeven leven hee een zekere van het u schouwwin van binn constateer daar is e menschen dan heeft waarheit in casu den Ont wel waa het mins ook de kleine sta gewoond)

Zoo bli waarme beschouw Want ze schen de verhoudin

En dan aanschit de lijst or Dat is: h Dr Ritter de Schrij Nieuwe G op de fij verslag g Kunstenar de versche woning e vertrek h woonster, rust, bes even fijn hand var te geven immers o nares ond lijker dan en wat d schaaft-b dat doet werk bete modern-kl merkt. Ge flaneeren talus, gee schilderku raire sma rustige be het zuivel doen zie selfen we eigen is a En ook da zoekt te k

¹⁾ „Onze" ²⁾ Zie ha en „Vriende" ³⁾ „Onze"

Uitwend architecturaal portaal, h boven de onderbrek

loodramen breede go wisseling Inwendi met presv blijvende f terwijl de lood beney de spanter len bijdrag

nog, groot en in het oudergetrokkenheid

deze medede-
tere Schrijf-
rende trek van
arer zieleleven,
geven van wat
en over wie ze
etrekkelijk heel
Het actieve is
ken, omlijsting
en het is ook
dien trek vin-

dat ze onder-
— ook weer
de Schrijfter

deze functie
leven van het
leed, die straks
sem" zoo ver-
kan er zeker
egt, ze veel uit
en, dat in later
den invloed te
wijzeres op de
werk met toe-
even we slechts
avr. Cohen—de
undels „Kinde-
hoof geklapt“.
fster is, dat wil
tot schrijven,
rvindt, zal die
haar rijke stof
en liefde gaan
er leefde die
die groote, echt
kind — geen
over kinderen,
ook zonder uit-
kracht en ge-
en.

den heer Bou-
de plaatsen en
len van allerlei
ven leeren ken-
gebonden aan
dingen en be-
ist omdat ze in
dieperen grond
terlijheid van
ge ze de werke-
an, ging ze be-
zooveel har-
straks schrijven
inzelf haar boe-
als die uit „De
ingen“ e.d. De
burgemeesters-
iet alleen fan-
n met fantasie

verkeerd. Ik zeg
deze figuren be-
hen heeft afge-
gaan, menschen
te laten optre-
schien met wat

eens, wanneer
a over te gaan
enken aan een
raam- en deur-
wel aan een of
ngsgebouw. Een
met de bedoe-
jaren plaats te
doet in werke-
en als zoodanig
in gebruik als
christelijke doel-
lus, hoewel als
nancent gebouw
geleerd en dus
ogelijk (met in-
wsom) rekening
gelijk gebouw te
verzorging ge-
uitvoering van

oogor zijn, daar
elmatige bestu-
n niet duurder
oordeeliger uit-
ar gezette loka-

s ons uitgangs-
ede Geref. kerk

ouw is getracht
uw niet te ver-
en materialen
elegan voor een

wijziging in hun uiterlijk. Terecht heeft ze over sommigen, die dat gedacht hebben, haar ergernis uitgesproken tegenover Annelen. Voor zulk een bedrijf staat zij te hoog, en ze is ook waarlijk als Schrijfter niet zoo arm, dat ze zulke stoffage zou behoeven. Ik bedoel dit, dat ze in het werkelijke leven heeft gezien, hoe achter een bepaald uiterlijk een zekere innerlijkheid leeft en hoe de trekken van het uiterlijke beeld bij nauwkeurige, diepere beschouwing blijken te corresponderen op wat er van binnen in den mensch omgaat. Dit feit kon ze constateeren in de kleine stadjes, juist daar, omdat daar is een herhaaldelijk ontmoeten van dezelfde menschen onder allerlei levensomstandigheden. En dan heeft ze, later schrijvende, deze geobserveerde waarheid gestalte gegeven in bepaalde personen, in casu de burgemeestersvrouw, de domineesvrouw, den Ontvanger uit „De Straat“ e.d. Dezen zijn dus wel waarlijk werkelijkheidsbeelden, zonder in het minst werkelijke personen te zijn. En dus is ook de opvatting juist, dat haar verkeer in kleine stadjes als Vianen (waar ze vijf jaar heeft gewoond) invloed heeft gehad op haar werk.

Zoo blijken dus de sobere biografische gegevens, waarmee ik begon, belangrijke factoren bij een beschouwen van deze romanière en haar werk. Want ze doen ons zien het verband dat er is tusschen de feiten van haar leven en haar arbeid, een verhouding als van ontwikkeling tot vrucht.

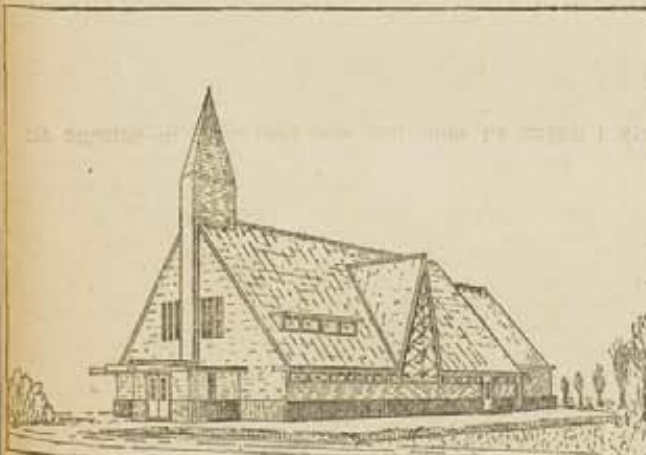
En dan moeten we nog op één omstandigheid de aandacht vestigen, die is als de vierde lijn van de lijst om het portret van Mevr. Boudier-Bakker. Dat is: het buitengewoon rustige van haar persoon. Dr. Ritter, de bekende Utrechtsche journalist, heeft de Schrijfter bezocht in haar woning aan de Nieuwe Gracht te Utrecht. Van dat bezoek heeft hij op de fijnsinnige wijze die we van hem kennen, verslag gedaan in zijn boekje: „Het huis eener Kunstenaressen“. Hij leidt zijn lezer daarin rond door de verschillende kamers van de oude patriciërs-woning en dan valt het op, hoe de sfeer van ieder vertrek het stempel draagt van de artistieke woonst, maar ook, hoe dat het stempel is van rust, beschaafde bezinning, beheersching. Het is even fijn als origineel van Dr. Ritter, om aan de hand van haar dagelijksche omgeving het beeld te geven van de Schrijfter (want daar gaat het immers om, al heet het dat het huis der kunstenaressen onderwerp is van beschouwing). Want duidelijker dan uit lange woordenreeksen zien we wie en wat de Schrijfter is, zien we het rustige, beschaafd-beheerschte van haar persoonlijkheid. En dat doet dan ook weer ineens de toon van haar werk beter verstaan. Daarin is niets van het drukke, modern-kleurige, dat vele nieuwere boeken kenmerkt. Geen jacht op publieke belangstelling, geen flaneeren met quasi-wijsgeerige theorieën à la Tantalus, geen coquetteren met de moderniteiten van schilderkunst-kennis, muzikale begaafdheid, literaire smaak, niets van dat alles. Alleen is er de rustige beschouwing, het systematisch ontledende, het zuiver en juist combineeren, het zien en het doen zien. Na de lectuur van Ritters boekje beseffen we, dat deze toon, deze sfeer behoort bij, eigen is aan de persoonlijkheid van de Schrijfter. En ook dat is van belang voor ieder, die de waarde zoekt te kennen van haar werk.

¹⁾ „Onze Mei“. Uitg. Hollandia-drukkerij, Baarn, p. 29.

²⁾ Zie haar beide bijdragen aan „Onze Mei“: „Ijdeltheid“ en „Vriendschap“.

³⁾ „Onze Mei“, p. 30.

Uitwendig is gezocht naar een rustig landelijke architectuur, waarbij het ruim uitgebouwde voorportaal, het uit het geheel groeiende en tot 6 M. boven de nok oprijzende torenmotief, benevens de onderbreking der groote dakvlakken door glas in

loodramen en de glas in loodstrooken onder het breede gootoverstek voor een noodige gepaste afwisseling zorgen.

Inwendig worden wanden en plafonds bekleed met preswood en masonit-platen, het in 't zicht blijvende houtwerk in zachte warme tinten gebeist, terwijl de zachte kleurcombinaties in het glas in lood benevens een enkele afzetting van de opgaande spanten tot verlevendiging van het geheel zullen bijdragen.

E. Molt - Oranje Boven.

Nog altijd rust op de Redactie een oude schuld en ik haast mij die nu bij deze eerste gelegenheid in de rubriek „Literatuur en Kunst“ af te lossen.

Er is n.l. een jubileumboek bij de Redactie ingezonden, dat, al kwam het haar dan ook na het jubileum zelf in handen, reeds lang op bespreking wacht. Gelukkig is de inhoud niet aan de actualiteit van het jubileum gebonden, zoodat ten dezen een behandeling niet achter de feiten aankomt.

De bekende Schrijver E. Molt heeft ter gelegenheid van den 50en verjaardag van H. M. de Koningin een boek gegeven „voor oud en jong“, dat de aloude leuze „Oranje Boven“ tot titel draagt. De gouden Koninginnedag was den Auteur aanleiding, om een krachtige poging te doen „de historische gedachte „Oranje“ te doen groeien bij het Nederlandsche volk in zijn geheel, zonder onderscheid van stand en rang of politieke gezindte...“ en tot dat treffelijk streven koos hij, in overleg met de N. V. van Holkema en Warendorf's U. M. te Amsterdam, de uitgave van een boek, dat in populair vorm de vraag beantwoorden zou „wie waren het, die den naam Oranje droegen, die ons hebben geleid en voor ons hebben geleden, om ons volksbestaan op te bouwen?“

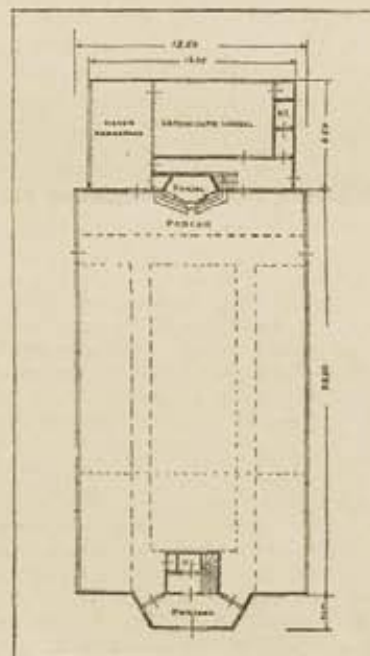
We vinden dus in dit boek behandeld al de figuren uit het doorluchtig Oranjehuis, de mannen en de vrouwen, van den Vader des Vaderlands af tot Prinses Juliana toe, een breede rij, in welke de gansche historie van ons volksbestaan is belichaamd. In prettigen, gemakkelijk vorm vertelt de Schrijver over het leven en de levensomstandigheden van zijn personen en doordat hij iedere figuur stelt tegen den achtergrond van zijn of haar tijd en de desbetreffende omstandigheden, doet hij de betekenis van de persoonlijkheid uitkomen niet alleen, maar geeft hij ook telkens de plaats aan, die de betrokkene inneemt in de geschiedenis van ons volksbestaan.

Men kan dit boek daarom het best noemen een rondgang langs de beeldengalerij onzer Oranjevorsten onder de vlote leiding van den Auteur. En dat karakter geeft er de waarde aan, doet het ook ten volle beantwoorden aan de bedoeling. Voor een ieder, „oud en jong“, is hetgeen het vertelt begrijpelijk en de verteltoon maakt, dat men gaarne en met genoegen luisteren zal. In den strikten zin van het woord is het boek populair, dat wil dus zeggen, dat het, met vermindering van al wat historische quaestie of geschiedkundig detail is, de beelden teekent, zooals ze spreken tot een ieder. Daarbij verzuimt de Schrijver niet, al kon het hier en daar duidelijker geschied zijn, te wijzen op den zegen Gods, die in het Oranjehuis en zijn vorsten aan Nederland is geschonken.

Een uitnemend boek dus, dat ons hartelijk welkom is. Alles wat in dezen tijd van nivelleering meewerken kan tot een verlevendiging van de Oranjeliefde en een klaarder beseffen van de niet te schatten betekenis, die Oranje voor Nederland heeft gehad en nog altijd heeft, verdient onze sympathie. Nog zij medegedeeld, dat het boek is verlicht met 24 platen op kunstdrukpapier, afbeeldingen van de penningen der Oranjevorsten, die door de „N.V. v.h. Koninklijke Begeer“ te Voor- schoten geslagen zijn.

C. T.

De afmetingen van het bouwterrein alsmede de beschikbaar gestelde bouwsom deden ons voor dit gebouw het zaaltje kiezen. De wanden en de

zes stuks vanaf den beganen grond oprijzende spanten rusten op doorgaande balken en steunpunten van gewapend beton evenals de funderingen van de over de geheele lengte onder de binnelagen doorgaande halfsteensmuren.

RONDOM HET ZAKENLEVEN

Over „Loten“ e.a.

III

Intusschen is hiermede nu niet gezegd, dat elke obligatie-leening voor den Christen geoorloofd is. Er zijn obligatie-leeningen, die tevens een verkapt loterij zijn, zooals wij in gewonen omgang van „loterij“, zonder meer, spreken.

Ik denk hier aan de z.g. premie-leeningen. Hier toch wordt een groote leening gesloten tegen een rentevoet, lager dan de normale. Stel b.v., dat de normale rente-standaard 4 procent is, dan wordt de vaste jaarlijksche rente van zulk een premie-leening gesteld op 2½ procent. De geldleener ontvangt slechts in schijn een voordeel van 1½ procent; hij verbindt zich n.l. om het bedrag, dat jaarlijks door die 1½ procent wordt bespaard, beter: onthouden aan de gezamenlijke obligatie-houders, te gebruiken voor z.g. „premies“, te betalen aan de deelnemers in de leening. Die premies zijn meestal weinig in aantal en kunnen daardoor soms aanzienlijke bedragen vertegenwoordigen. Onder de talrijke obligatiehouders kunnen er dus slechts enkelen zijn, die zoo'n premie ontvangen; zij worden steeds aangewezen door het lot. Ieder voelt, dat de loting, in verband met die laatste 1½ procent jaarlijks te verrichten, van den kant der deelnemers niets anders is dan een zuivere loterij om, wat wij niet anders kunnen noemen dan „vuil gewin“. Die loterij is, evengoed als de Staatsloterij, voor den Christen veroordeeld. En omdat de loting om de premies onafscheidelijk verbonden is aan de leening, is het deelnemen aan zulke premie-leeningen dan ook voor den Christen af te keuren.

De volgende cijfers mogen dat nader verduidelijken. Stel, dat iemand voor f 1000 deelneemt in de leening zelf; onder gewone omstandigheden zou hij dus 4 procent rentevergoeding krijgen. Hij neemt nu genoegen met 2½ procent. Hij offert dus jaarlijks f 15 als betaling voor de kans om een grooten prijs of premie straks te ontvangen. Evengoed en eenvoudiger zou hij jaarlijks f 15 naar de Staatsloterij kunnen brengen. Dan verricht men in wezen dezelfde handeling, slechts ietwat duidelijker en niet gemaskeerd achter de deelneming in een „obligatie“-leening. Het ligt op den weg van onze mannen in de Gemeenteraden e.d., om zich tegen de uitgifte van zulke leeningen te verzetten. Ze zijn in ons land gelukkig niet talrijk.

Moeten we dus acht geven op den aard der leening, evengoed moet men — en hiermede kom ik tot een andere vraag, door den heer V. gesteld — ook letten op degeen, die de obligaties uitgeeft. Natuurlijk moeten wij daarop letten. Het kan redelijk zijn, om te weigeren aan een bepaalde Overheid geld te leenen, b.v. die van Monte-Carlo. Zoo zal men inderdaad ook moeten letten op de hoedanigheden van de Maatschappij, die de obligatie-leening wil uitgeven en op de bestemming, die zij aan het geleende geld wil geven. Dit is niet altijd mogelijk. Indien echter bekend zou zijn, dat een Maatschappij of Vennootschap geld gebruikt op een wijze, welke af te keuren is, dan moet niemand zijn geld daarvoor beschikbaar stellen, ook al zou de Maatschappij nog zoo solide zijn.

De vakken tusschen de spanten worden voorzien van stijl- en regelwerk, waartegen aan de buitenzijde een beschieting van hout en aan de binnenzijde de hierboven genoemde preswood en masonit-platen.

Het gebouw kan plaats bieden aan 700 personen (waarvan 600 op den beganen grond en 100 op de galerij) en zal tevens een behoorlijke kerkeradskamer en een ruim catechisatielokaal bevatten, welke vertrekken door middel van harmonica-deuren tot een zaal van ongeveer 65 vierkante meter oppervlakte kunnen gecombineerd.

Deze achter het kerkgebouw gelegen lokaliteiten zijn door kleiner grondplan en onderbreking der daklijn even van dit gebouw gescheiden en spreken hierdoor voor zichzelf, terwijl een anders al te lange lijn van zijgevels en dakschilden hierdoor wordt vermeden.

Rust ons nog te vermelden, dat de aanneemsom f 18.900 bedraagt, in welk bedrag eveneens is inbegrepen de leveringen der timmerwerken, voor banken, kansel en verder vast meubilair benevens de aanleg der centrale verwarming, electriciteit en waterleiding.

Zooals reeds eerder gezegd zullen de totaalkosten bij een goede behartiging en verzorging van het geheel niet hooger zijn, zooals uit de aan het slot van dit artikel genoemde cijfers blijkt.

Monster.

Architect E. REITSMA.

¹⁾ Naar aanleiding van en in aansluiting bij de artikelen-serie over kerkbouw, die de heer Jos de Jonge eenigen tijd geleden in ons blad gaf, ontving de Redactie dit artikel van den heer E. Reitsma, architect te Monster.